

Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY

Адреса
Редакції і Адміністрації:
"Svoboda", 81-83 Grand St.,
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

PIK LXII. Ч. 46. ДЖЕРЗІ СІТІ І НЬО ЙОРК, ЧЕТВЕР, 10-го БЕРЕЗНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ—FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, MARCH 10, 1955. No. 46. VOL. LXII.

ДОЛЛЕС ПЕРЕДБАЧАЄ МОЖЛИВІСТЬ ВІЙНИ З ЧЕРВОНИМ КИТАЄМ

Вашингтон. — Державний секретар Джан Фостер Доллес у своїй промові через радіо і в телевізійній студії остеріг комуністичний Китай, щоб він не перестав думати, що ЗДА — це „паперовий тигр“. Комуністичні пропагандисти послугуються цим висловом та часто твердять, що ЗДА люблять хоробро гарчати, але коли приходить до боротьби, то відступають. Державний секретар заявив, що американський тигр має зуби і пащу. Доллес сказав китайським комуністам, що кожний спосіб діяти при допомозі сил — буде відбитий зброю ЗДА при допомозі „їхньої сили“. ЗДА мають „нову і могутню зброю“, — казав Доллес, — „яка зможе знищити військову цілі без загрози цивільному населенню“. Державний секретар не сказав, яка це зброя, але, як гадають, він мав на думці тактичну атомову зброю, яку можна вистрілювати з гармат або скидати з бойових літаків на поле бою. Але державний секретар у своїй радіовій промові не дав ясної заяви, чи ЗДА будуть боронити острови Матсу і Каймоу, коли б на них напали китайські комуністи. Доллес сказав, що сам президент Айсенгавер рішати, чи ЗДА будуть боронити ціх островів. Те саме сказав і секретар оборони Чарлз Е. Вільсон на своїй пресовій конференції. Доллес говорив у своїй промові про свою думку, яку він висловлює до країн Східно-Південної Азії (Бурма, Камбоджа, Формоза, Лаос, Філіппіни, Сіам і В'єтнам). Він сказав, що самі хороші слова і патріотизм не зможуть оборонити „малі держави“ у цьому районі перед агресією комуністичного Китаю. „Основою оборонною силою в тому районі, казав Доллес, є

Державний секретар Доллес перед сенатською комісією закордонних справ

АНГЛІЙСЬКА ПАРТІЯ ПРАЦІ ХОЧЕ ВИКИНУТИ БІВЕНА

Лондон. — Парламентарна група опозиційно-соціалістичної Партії Праці подала заходи, щоб викинути з рядів партії Енріка Бівена, лідера крайнього лівого крила партії, який своєю впертою комуністичною кампанією ставить раз-у-раз в незручне становище партійний провід, звертаючись проти нього інколи не менше різко й рішуче, як проти консервативного уряду Черчила. Спершу мається на увазі висловити Бівена лише партійний догану. Відповідний внесок буде зголошений на засіданні 18-членної парламентської комісії, очолюваної колишнім прем'єром і головою Лейбур Партії, Клементом Етлі. Кажуть, що сам Етлі є противником виключення Бівена, лякаючись реакції численних його прихильників в рядах самої партії та його свідомішої кампанії вже поза рядами партії на крайовому терені. Однак, коли закінчиться 18-членна комісія

приме рішення висловити Бівена догану, тоді це внесений переїде на вирішення всього парламентського представництва партії, зложеного з 293-ох членів. Після того вирішення залежатиме від найвищого партійного органу, який є виконавчий комітет партії. Бівен викликав обурення серед членів своєї партії, коли він одверто виступив проти партійного проводу, який в принципі одобрював становище уряду в справі комуністичних атомової водневої зброї в англійській арсенал та критикував тільки уряд за заненання в ділянці оборони.

Заступник Ідена, міністра закордонних справ Англії, міністер Наттінг, запросив до свого міністерства посла Ізраїлю і висловив в імені англійського уряду глибоке невдоволення з приводу організованого і планоно Ізраїльським військом підготованого нападу на єгипетську військову станцію.

ІДЕН ПРОПОНУЄ КОМПРОМІС У СПРАВІ ФОРМОЗИ

ЖАДАЄ ВІД КИТАПСЬКИХ КОМУНІСТІВ І НАЦІОНАЛІСТІВ ВІДМОВИТИСЯ ВІД ВОЄННОЇ АКЦІЇ. — СЛАВІТЬ МИРОКОЄСТВО З'ЄДИНЕНИХ ДЕРЖАВ

Міністер Іден

Лондон. — Англійський міністер закордонних справ Іден вправді підтвердив у промові в парламенті свою первісну заяву, що ІІ склав зараз після повертуту з подорожі на Далекій Схід, що тепер нема потрібних передумов для конференції про Формозу, проте водночас запропонував конкретний компроміс. За тим компромісом, обидві китайські сторони повинні відмовитись від всяких агресивних дій, — комуністи не тільки у відношенні до Формози й Пескадорів, але й супроти прибережних островів, як Каймоу і Матсу, а націоналісти — покинути пляни нападу на китайський суходіл. Маючи задоволення від комуністів, що вони не атакуватимуть Формозу, націоналістичній повинні очистити Матсу і Каймоу, які безумовно належать до китайської Республіки, опанованої тепер комуністами. Тоді — каже Іден, можна б переговорювати і про тривку розв'язку китайського конфлікту, м. ін. про допущення комуністичного Китаю до Об'єднаних Націй. Іден підкреслює у своїй промові бажання З'єдинених Держав зберегти мир на Далекому Сході і вказав, як на доказ цього бажання, на американський натиск на Чіанг Кай-шека, щоб той припинив бомбардування китайського суходолу і стримався від висадних плянів, а також, щоб евакуйовано острови Та-чен і Нанкі. Правда, Іден признав, що покищо ніяка з заінтересованих сторін не виявляє нахилу піти на компроміс. Тому він поручив їти „ступінею і тихо“, сподіваючись, що ЗДА підтримають дипломатичні заходи Англії, діючи на терені Формози так само по лінії запропонованого компромісу, як Англія діяти в Пейнінгу, користуючись при тому співпрацею „незвичайної“ Індії. Проект Ідена думою не атакуватимуть Формозу, націоналістичній повинні очистити Матсу і Каймоу, які безумовно належать до китайської Республіки, опанованої тепер комуністами. Тоді — каже Іден, можна б переговорювати і про тривку розв'язку китайського конфлікту, м. ін. про допущення комуністичного Китаю до Об'єднаних Націй. Іден підкреслює у своїй промові бажання З'єдинених Держав зберегти мир

СССР ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ ДО ЗАЧІПНОЇ МОРСЬКОЇ ВІЙНИ

Вашингтон. — Голова Комісії Збройних Сил в Палаті Репрезентантів, конгресмен Карл Вінсон заявив в пресовому інтерв'ю, що СССР розбудовує свою флоту, яка допоможе йому вести зачіпну війну, якщо не приїде до великої атомової війни. Комуністична Росія має більше підводних човнів, ніж ЗДА. „Але ми також знаємо“, — сказав Вінсон, — що Росія будуватиме багато великих бойових кораблів, якими зможе вести під'їздову війну. Тому, на думку Вінсона, ЗДА мусять мати велику флоту, щоб протиставити російській небезпеці. Росія має вже коло 3,000 літаків, які можуть оперувати з кораблів, хоч невідомо, чи СССР буде або будуватиме літальні апарати. Тому треба використати американську перевагу в літакобудуванні і розбудувати цей тип кораблів. Флоту плянує побудувати п'ять літальних носіїв типу „Форрестол“.

ЗМІНИЛИ АЛЪРМОВІ ЗНАКИ ПОВІТРЯНОЇ ОБОРОНИ

Вашингтон. — Адміністрація Федеральної Цивільної Оборони повідомляє про зміну алърмових знаків, що оповіщають про можливість повітряного налету на Канаду і ЗДА. Нові знаки встановлено тепер такі. 1. **Погоділля**. Про погоду даватимуть знак 3-х хвилинним ревом сирен. Цей знак означає, що треба почати евакуацію населення з загрозованих воєнних налетом районів. В загрозованих районах цей знак означає мобілізацію Цивільної Оборони. 2. **Ховайтеся!** Безпосередню небезпеку заповідатиме 3-хвилинний перериваний рев сирен або один „плачущий“ рев сирен.

Французи хочуть посередництва ЗДА й Англії до Німеччини

Париж. — У французькому парламенті оголошено резолюцію, щоб звернутися до урядів Англії й Америки з проханням перейти на себе посередництво в спорі між Францією і Західною Німеччиною у справі Зарцини, що називає дві західні великодержави переліний гарантією, що Зарцина не буде прилучена до Німеччини. Це повинно — згідно з резолюцією — статися раніше, поки Рада Республіки переведе ратифікацію Паризького договору. Таку резолюцію оголосив швагер генерала де Голля, парламентарний посол Жак Вейр. Безпосередньою політичною ціллю цієї резолюції є недопущення до того, щоб

Чіанг Кай-шек скріпляє залозу острова Матсу

Тайпек. — Острів Матсу, що лежить за 100 миль на північному схід від Формози і лише за кількадецять миль від китайського суходолу, буде обронує без уваги на те, чи американська флотія й детують допомогатимуть обороні — підтвердив речник національного китайського уряду на Формозі. Кілька днів тому уряд на Формозі з обуренням спростував вістку американської преси, що Матсу буде так само евакуйований і залишений комуністам, як це націоналісти-китайці зробили з Тачею і Нанкі. З Формози дісно висилають військо і виводять скріплення залози Матсу. Співно будують нові стратегічні шляхи і скріплюють існуючі фортифікації. На Матсу було досі 5,000 регулярних військ. Урядові й військовій кола на Формозі переконались, що державний секретар Доллес зрозумів значення оборони Матсу і Каймоу для вдержання моралі в антикомуністичному китайському світі і знає, що здача цих островів комуністам була б ударом також по престижу Америки, як лідера вільного світу. З свого боку англоамериканський комуністичний Пейнінгу оголосив знову солідарність з совєтським внеском в Раді Безпеки, щоб у справі перемир'я в прототі Формозі відбулася міжнародна конференція з участю 10-ти держав, але без національного Китаю.

КОМУНІСТИ В СССР НЕ ЗНИЩИЛИ ВІРИ В БОГА

Нью Йорк, Н. Й. — Отець Джордж Біссонет, якому совєтська влада наказала виїхати з Москви, прибув літаком до Нью Йорку і заявив журналістам, що комуністам не вдалося знищити віру в Бога, як цього домагався їхня партійна програма. Отець Біссонет був єдиним католицьким священником у Москві, якому комуністичний уряд дозволив обслуговувати вірних із американської амбасаді. Доводом того, що комуністам не вдалося знищити віри в Бога, на думку о. Біссонета, є те, що совєтська влада час від часу мусить робити поступки вірним християнам і дозволити відкривати нові церкви. Вже цього року відкрито в Москві нові три церкви (всіх їх в столиці СССР є 55). В листопаді минулого року о. Біссонет був на прийнятті д і п л о матичного корпусу і познайомився з Нікітою Хрущовим, який представив його тодішньому пре-

АФП І НІО ПРОСЯТЬ ПРЕЗИДЕНТА ПРО БІЛЬШУ ПІДВИШКУ МІНІМАЛЬНОЇ ПЛАТНІ

Вашингтон. — Представники текстильних і одягових робітничих спілок, які належать до Американської Федерації Праці та Конгресу Індустріальних Організацій були на конференції у президента Айсенгавера і просили його про більшу, як запропонував президент, підвишку мінімальної заробітної платні. Президент запропонував підвищення мінімальної заробітної платні з 75 до 90 центів за годину, а представники робітничих організацій просили Айсенгавера, щоб він погодився на підвишку до 1.25 доллара. Президент питається, який вплив мала б ця більша підвишка на економіку країни, на що представники робітничих організацій заявили, що більша підвишка не матиме

Англія зосереджує колоніальні війська

Лондон. — Ген. Джералд Темплер дістав призначення розглянути питання реорганізації колоніальних військ та координування їх дій для боротьби проти спільної небезпеки комунізму. Англія нараховує тепер 65,000 колоніальних військ, на яке в львівній частині складаються західні й східні африканські автохтони, майльські воїни й воїни з племен Гурка й Фіджі. 57-річний генерал Темплер здобув славу, як високий фахівець у боротьбі проти комуністичних партизанів в майльських джунглях. Часопис називають його найповажнішим кандидатом на наступника генерала Джона Гардіна на становищі шефа імперіального генерального штабу. Генерал Темплера викликали тим часом до Лондону. Найскладнішим питанням щодо координації колоніальних військ проти комуністичних партизанів є Кенія з її націоналістично-терористичним рухом Мав-Мав. Поліція, військо й адміністрація в Кенії діють окремо і протиставляють централізації всієї влади в одних руках.

Бунт в армії Південного В'єтнаму

Сайгон. — За непертвердження військами, в Південному В'єтнамі почалися завазати бой між військом національного уряду військом і бунтівниками, які допоміжними частинами, які бунтимо намагались вчинити державний переворот. Уряд — читався у тих військах — вислав сім куренів проти бунтованих воєнків, і в першому ударі з ними вбито 30 бунтованих воєнків, а багато інших ранено. Резиденцію прем'єра Нго Дінг Діма обстрілювали танками. Бунтівники війська — це головною р. зв. приватні армії кількох релігійних сект. Недавно з Південного В'єтнаму повідомлялось про рішення командирів тих військ виключитися в національну армію. Теперішні війська, в повній суперечності з попередніми, говорять про те, що в „приватних арміях“ переміг напруга, ворожий південно-в'єтнамському прем'єру. Огі три „приватні армії“ спільно вимагають створити новий „сильний і чесний національний уряд“. Релігійні секти і їх армії, так само, як національна армія, підпорядкована урядові Нго Дінг Діма, стоять на антикомуністичних позиціях, проте спори всередині національного табору з його найбільшою слабкістю і найбільшою силою комуністів. Бунтарські армії зосередились біля Велінгу. Уряд вирішив силою встановити порядок.

Тіто гостро виступив проти Молотова

Београд. — У своєму першому виступі перед югославським парламентом після повертуту з відвідин в Індії і Бурмі голова югославської держави маршал Тіто підтвердив бажання Югославії „нормалізувати“ взаємини з СССР і його сателітами, але водночас різко виступив проти офіційної інтерпретації того покращання взаємин, яку подав Молотов, а за ним сателітська вельможія. Молотов представив Югославію і самого Тіта, як іби тих, що „покалісали“, побачили свою помилку в заранній зв'язці із Комінтерном і „навертаються“ на праведну дорогу. „Пора припинити ці нісенітниця“, заявив Тіто. Американська преса внаслідок, що такий різкий тон Тіта стоїть у зв'язку з його інформаціями, що останні зміни в Кремлі й усунення від влади Маленкова започаткує знову гостріший і більш доктринерський курс Москви у відношенні до Югославії. У тієї самій своїй промові Тіто заявив — під бурхливим оплеском „послів“ — що Югославія має на своїй території поважні поклади урану і приступає до виробу атомової енергії, але тільки для мирних цілей.

Шельбі загрожує упадок перед виїздом до ЗДА

Рим. — Прем'єр Італії Маріо Шельба опинився перед небезпечкою, що уряд провалиться ще перед 27-м ч. м. коли то він мав би виїхати у відвідини до Вашингтону. Компроміс, що він його запропонував соціалістам і лібералам, двома партіям з урядової коаліції, які пересварились на пункті земельної реформи, не був затверджений названими партіями і тому не виключено, що в найближчих днях голосування в парламенті над будь-якою справою виявиться, що уряд не має за собою більшості. Шельба запропонував, щоб конфлікт у справі земельної реформи відкласти до часу після Великодня. Це ще єдиний шанс, який може уможливити італійському прем'єру виїхати до ЗДА в уможовленому часі.

В АМЕРИЦІ

● В Норт Вайлвуді у стеїт Нью Джерсі знайдено на березі океану неживого кіта, 30 стіп завдовжки і вагою 4 тони.
● Френсіс А. Даві, почувши шест в своєму домі, оглянувши усі кімнати, і в одній з них знайшов неживого кіта, 30 стіп завдовжки і вагою 4 тони.
● Річард Борден, який спав, сидів в кріслі. Борден каже, що він іхав авто, в дорозі напав його сон і він очутився в домі містера Даві. Поліція хоче ствердити, чи дійсно Борден людина, чи може, такий звичайний злодій.
● Дошка генерала Омара Н. Бредлі має 18 березня вийти з друку за сина адмірала Бенджаміна Генрі Дорсі, молодшого. Вона є вдова, бо минулого року її чоловік майор Генрі Шон Бюмке загинув у лєтунській катастрофі.
● Випрохав двох років уряд Айсенгавера звільняє понад 228,000 регулярних федеральних урядовців. З усіх цих урядовців 26,481 жили в районі Вашингтону.
● Пам'ять Ф. Д. Рузвельта була присутня на сесії свого плука Куртіса Рузвельта, який одружився з панною Рут В. Соблетт.

Знижується рівень фахових робітників

Нью Йорк, Н. Й. — Секретар Праці Джеймс П. Мічелл заявив на прийнятті Економічного Клубу в Нью Йорку про обнижжування рівня фахових робітників, що загрожує великою небезпечкою для держави. Фаховий вишкіл робітників в атомовій добі — сказав Мічелл — не є достатнім, і підприємці повинні цю справу поліпшувати. Немає однієї рецепти на те, як цю справу направити, і федеральний уряд не може цього зробити сам. „В цій ділянці повинні співпрацювати всі

Зростає число умововхворих

Вашингтон. — Д-р Френсіс Дж. Брейсленд зібрав для Гуверової Комісії в справах федеральної медичної служби статистичні дані про кількість умововхворих в цій країні. Він стверджує, що цього року 250,000 нових пацієнтів мусять користатися з опіки в шпиталі для умововхворих. Якщо теперішній відсоток хворих на умови недуги буде такий самий і надалі, то кожний на 12-та дитина, народжена в цій країні, мусить перебути деякий час в шпиталі для хворих на ці недуги. На останній звіту д-ра Брейсленда Гуверова Комісія пропонує, щоб федеральний уряд створив комісію, яка займалася б поліпшенням справи лікування умововхворих. У звіті д-ра Брейсленда з такі дані про стан умови недуг в ЗДА: 1. Коло 9 мільйонів осіб, або 6 відсотків всього населення мають різного роду умови не нормальності. Коло 9 відсотків із цих хворих потребують шпитальної опіки. 2. Більш як половину з усіх 1,500,000 ліжок в шпиталі ЗДА займають умововхворі, які потребують „найважливішу проблему“ в опіці над здоров'ям. 3. Кожного року зростає на 10 тисяч число хворих, які потребують довшої лікарської опіки.

У СВІТІ

● Усі Англія читаються тепер питанням: чи дійсно княгиня Маргарет, молодша сестра королеви Єлизавети, яка тіждить до нерушлості з односторонньої офіційної подорожі по островах Західної Індії, збирається йти заміж за 40-літнього капітана дєтутства Танвенда, тепер дєтутського атташе в англійському посольстві в Бельгії. Лондонський „Дейлі Міррор“ заповів, що в найближчому часі приїде офіційне проголошення заручин. Танвенд розведений і має двоє дітей. З цієї причини деякі кола протиставляють пляни такого подружжя.
● Чотирі румунські націоналісти, які в половині мин. мі-

СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріали.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЗАРАДИ СПРАВЕДЛИВОСТІ

У Конгресі 3-дніх Держав з тепер резолюція, яка після її схвалення, уповноважує до переведення слідства в справі примусової репатріації до СРСР втікачів і т. зв. «переміщених осіб» після другої світової війни. Цю репатріацію відомий колоніст з німецької колонії «Джордж Америкен» в одному із останніх своїх коментарів назвав «найжорстокішим злочинним, який будь-коли поповнився проти законів цивілізованого ведення війни». Але це зовсім не вичерпує характеристики того страшного пекла, яким була «репатріація» для мільйонів найбільш нещасних жертв комуністичної і гітлерівської диктатури та викликала ними другої світової війни.

Хочеться вірити, що Конгрес апробує цю резолюцію і що буде створена відповідна комісія, яка переведе розслідування цього справді найжорстокішого і рівночасно найменш оправданого буди-яким «загрозливим обставинами» масового злочину.

Справа примусового повороту на «родину» відома кожному з тих, що перебували в таборах скитальців у Німеччині і Австрії. Ще й сьогодні на згадку про страшний час репатріації, страшний від усіх воєнних страхів, багато хто з тих людей, що його пережили, здригаються, прокидаються, облітні холодним потом від кошмарних снів, або не можуть удержати своїх нервів у щоденній праці. Знають про це естради і давнішні українські імigrанти в цій країні, якщо вони читали українську пресу чи дивували листи від своїх земляків і рідних в скитальських таборах. Але все це — тільки фрагменти тієї проймаючої грозою цілості, що звелася «примусовою репатріацією».

Історія цієї репатріації має свій початок у Ялті. Сталін знав, що між мільйонами совєтських «білих», які пережили війсьничий полон, була величезна частина таких, які тільки чекали першої нагоди, щоб показати спину своїм комуністичним вождям. Що більше, величезна їх частина, незорієнтована ще в спорідненій нацизму з більшовизмом, благала своїх німецьких «визволителів» негайно, того самого дня і з тією самою зброєю, з якою вони попали в полон — покласти їх на фронт, щоб боротися проти більшовицького гнобителя. Сталін знав, що величезна частина тих мільйонів має робітників, які в такий чи інший спосіб опинилися на каторжних роботах в гітлерівському Райху, з однаковою силою ненавиділа гітлерівців і більшовизм. Були ще й інші мотиви, які спонукали Сталіна поставити справу «репатріації» на конференції в Ялті, як одну із своїх вимог. Покітний наш президент і Черчил могли дивуватися, чому таку вимогу Сталін ставить, бож для них було само зрозуміло, що кожний полонений чи «переміщений» хоче повернутися додому, і вони зі свого боку не мали потреби ставити таку саму вимогу до Сталіна. А маючи при собі «додатків», як Алджер Гіс та йому подібні, вони й не вважали за відповідне заглянути поза куліси цієї Сталінової вимоги.

Після війни військові власті дістали відповідні доручення, що їх вони, при відповідній співпраці з більшовицькими репатріаційними комісіями, не тільки виконували, але й перевищували. І так прийшло до того жахливого репатріаційного злочину. Згідно з найбільш обережними підрахунками, західні альянти допомогли більшовицям «репатріувати» на найстрашніші муки і загибель щонайменше два мільйони найзапеклих ворогів брунатного і червоного фашизму, в тому числі величезний відсоток українців. Люди божоволі, підірзували собі жили, кидалися з вікон, вішалися, лягали під американські і англійські танки, щоб смертю врятуватися від репатріації, а альянти їм радили — вертатися на «родину», і, якщо не люблять Сталіна, вибрати там собі іншого «президента».

Конгресове слідство в цій справі більше ніж потрібне. Цього вимагає в першу чергу справедливість. Права, воно не направило уже тієї страшною кривди, яку вчинено жертвам репатріації, не поверне життя тим, які ним за цю репатріацію заплатили. Але дасть бодай малу сатисфакцію тим, які від репатріації врятувалися, і, головне, кине світло на тих, що її переводили, і на тих, що за нею стояли. У тому світлі можна буде побачити і унеможливити те, що не одного закатуєного більшовицького агента. Відповідні українські інституції, в першу чергу УНК, і поодинокі українці, що з цим репатріаційним злочинним ознайомені, повинні вже тепер почати підготовку, щоб у висвітленні тієї справи максимально допомогти.

ФАЛЬШИВІ СВИДКИ

На день 7 березня федеральна велика слідча лава пошлювала була на перевелування Гарві Матусова, щоб перевірити, чи не поламав він федеральних законів, коли при різних нагодах свідчив по боці уряду для засудження комуністів, зокрема 13 комуністичних провідників, суд над якими відбувся в Нью-Йорку 1952 року. І тепер суддя Едвард Дж. Дімок пропонує знайти підставу для поновного суду над засудженими комуністами саме тому, що Матусов, як твердить обронець засуджених адвокат Геррі Сачер, склав фальшиві свідчення проти обвинувачених під час процесу 1952 року.

Матусов приїхав до Нью-Йорку негайно після того, коли в днях 22-23 лютого закінчив свої свідчення перед сенатською підкомісією внутрішньої безпеки. На запитання сенаторів Джона Л. МакКеллана з Аркансаса і Тамеса С. Геннінга з Миссисіпі, Матусов відповів, що він, з відомою сен. МакКарті, він передвиробу кампанію, засновану на його власній неправді, проти демократичних кандидатів до Конгресу в штатах Монтана і Вашингтон. Коли це почув сен. МакКарті, він назвав поведінку зазначених сенаторів «негідною», ніж «брехні» Матусова. В обороні зазначених демократичних сенаторів став республіканець сенатор Вільям Е. Дженнер з Індіани, дотеперішній приятель сен. МакКарті, кажучи, що слідча підкомісія має обов'язок витягнути від свідка всю правду, і тому мусять підходити до нього з різними питаннями, включаючи як такі, що їх МакКарті назвав «облесними» і «підліми».

Оці два епізоди з недавню започаткованою, а може тільки наперед витягненою історією свідчень Матусова спричинилися до ще більшого зацікавлення залякованим його пересліданням на слідстві в Нью-Йорку. Якщо велика слідча судейська лава постане Матусова в стан обвинувачення, то судова розправа над ним може стати більш сенсаційною, ніж розправа проти комуністів, до заведу яких спричинився самий Матусов. Тоді на денне світло вийдуть методи, якими послужується інше уряд, щоб добитися присуду над підірваними особами, як теж і методи, якими послужуються комуністи, щоб насаджувати фальшиві свідки для компрометації американського судівництва.

З огляду на важливість цих і інших фактів, які можуть вийти наверх під час слідства і судової розправи, увага загальнозосереджується тепер на питанні: хто такий Гарві Матусов?

Журнали, які пильно слідкують за кожним кроком цієї людини, пригадують, що його батьки — це російські імigrанти, які мали крамницю з сигаретами й цукерками на передмісті Бронксу, в Нью-Йорку; що Гарві під час другої світової війни був штабним сержантом в американській армії; що в 1947 р. він вступив до Комуністичної партії і під час кампанії ко-

муністичного щоденника «Дейлі Воркер» прислав стільки передплатників для цієї газети, що в нагороду дістав безплатну поїздку до Порто-Ріка; що коли виявилось пізніше, що ці передплатники були членами 46 «фронтонів» організації, яких Матусов обманув фальшивими «патріотичними» аргументами. Комуністична партія виключила його з членства в 1951 р.; що після того він з'явився до Федерального Слідчого Бюро, представив себе як жертву комуністичного обману і став на службу як доповідач; що Матусов, як сам недавно заявив, перекладався, що «протикомуністична агітація» стала добрим «ремітом», і тому він пішов на працю до сен. МакКарті та його правного радника Роя Кона; що остаточно ЕфБІАІ усеушло його з своєї служби, однак все так використалося як свідка проти другогорядних комуністичних провідників в 1952 р.; що кількома наворотами конгресові комісії вживали його свідчень проти підвизних осіб; що навіть сен. МакКарті послужувався ним при різних нагодах; і т. д.

Аж як згодом поведінка Матусова дала підставу до

ЛЕТЯТЬ МАЛЕНКОВЦІ

З такою точністю характеристикою, яку сам собі дав на відході Георгій Маленков, відійшли, але вже не «добролюбно», 2-го березня ц. р. з міністерських постів це два достойники — А. Засядько і А. Козлов. У наказі Президії Верховного Совєту СРСР такі чорним на білому записано: «За невміле керівництво очолюваними ними міністерствами» і — «за невмілими справитися з покладеними на них обов'язками».

А. Засядько був міністром вугільної промисловості, а А. Козлов — міністром радгоспів СРСР. На місце першого призначено якогось А. Задемидку, а на місце другого — І. Бенедиктова, дотеперішнього міністра рільництва.

Серед совєтської верхівки навряд чи хто міг про високу посаду міністра вугільної промисловості. Мало того, що посада ця зв'язана з великими клопотами і неприємностями, як кожна міністерська — вугіль завжди був і є дошкульним місцем в совєтській індустрії, яке вічно не вилізати з «прориву» і за яке раз-у-раз б'ють міністри. Тим то й список нещасливих Засядькових по переліку давню вже перейшов перший десятков. План видобутку вугілля кожного року недоваля, конусться, і про це трулять газети, а на проф- і партз'їздах виголосуються заяви з урочистими обіцянками надолужити прогалину. Центральний Комітет партії, виконуючи ж Ленінів заповіт не довіряти нікому на слово, ще в січні місяці визначив був Засядькову місячний речення, щоб поладнав справи у своєму міністерстві, а з останньої своєї постанови зробив, як то кажуть, організаційні висновки, — і Засядько вилетів у невідомість...

Відносно недавно створене міністерство радгоспів СРСР,

підозрінь, що він не завжди каже правду, тоді Матусов плив на інші заробітки. Він зв'язався з видавничою спілкою Ангус Камерон та Альберт Кан і заявив, що має написану книжку «Фальшиві свідки», у якій признається, що він кривосвідчив проти різних осіб, запідозрених у комунізмі і тим спричинився до їх засуду, а крім того кинув підозріння, що в таких газетах, як «Нью-Йорк Таймс» і тижневому журналі «Тайм» аж роїться від комуністів.

Тут треба пригадати, що Альберт Кан був перед другою світовою війною співзавтовом книжки «Саботаж», у якій представив Український Народний Союз, редактора «Свободи» ел. п. д-ра Л. Мишугу й інших українських діячів як гітлерівських агітаторів, однак, під загрозою судового поступування, ці закиди публічно відкидав.

Коли Матусов признався в своїх фальшивствах, у пресі і в конгресових колах якійсь заговорили про те, що треба основно перевірити, яку роль грають свідки, колишні члени Комуністичної партії, і як загально можна колишнім комуністам вірити, що їх навернення було щире.

(С)

що в ньому так неважко написав А. Козлов — має з-поміж численних міністерств Совєтського Союзу спеціальне призначення, і відомо, що, скажіть б, державними фільмками, на відміну від колгоспів, сколективізованих господарств селян, що ім держава свого часу урочисто пердала землю на «вільну власність». Радгоспи часто називали у совєтській пресі це «зеленими фабриками», бо в них працюють спрлетаризовані селяни, позбавлені навіть тих мізерних «присадібно-дільних», що є для колгоспників головною підмогою в їх злиденному існуванні.

Згідно з наказом Центрального Комітету партії в Казахстані і на Алтаї, де має бути розорано до 30 мільйонів гектарів цінних і перелюгових земель, колгоспів організувати не будуть, а творитимуть лише радгоспи. Отож у зв'язку з усуненням Козлова, треба припускати, що широко закреслює Хрущовим плани «освоєння» цих земель реалізується незадовільно. Що таке припущення не є безпідставне, свідчать «тривожні сигнали» в совєтській пресі: нарікання агрономів, директорів радгоспів і партійних керівників на недодачу сільсько-господарських машин і знаряддя, на недовиконання планів побудови зернооскопів, мешканців будинків та залізничних під'їзних колій, на незадовільне забезпечення робітників і службового персоналу продуктами першої потреби.

А як всього цього бракує взагалі в Совєтському Союзі, то ж в цьому винен? Звичайно, Козлов! На «козлах відпущення» совєтська влада й тримається. Однак, крім проявлених нездатності і невідомості в керівництві міністерствами, за демісією Засядька та Козлова

миш причин працювати не могли, зокрема проф. д-р Кубішович, що був обтяжений як діяльність Допомогового Комітету. Довелося всі праці Комітету перекинути впродовж штабу Армії. На свого безпосереднього помічника у військових справах й запросив ген. О. Вишнівського, який, не дивлячись на свою недугу, віддавав усі сили справі. Але на початок треба було оформити своє відношення до воєнних і частин. УНКМітету своє постановою Ч. 2, 2. 18. III. 1945 — 1. призначив ме Командуючим Українською Національною Армією, але в певній мірі то було не вистачало для воєнних з Армією УНР, яких в'язала певна традиція легалізму. Це з'являло під увагу Пок. Президент А. М. Лівчицький і Наказом Військової Фльоти УНР Кт. 8, § 1, 2. 15. III. 45. признає мене теж Командуючим Українською Національною Армією.

V.

7 квітня більшовики були на передмістях Берліну й того ж вечора я вїхав через Дрезден і Прагу до Клягген-фурту до 1-ї Української Дивізії. За три тижні існування

ва, імовірно, криються й інші, глибокі причини. Останні зміни в московському уряді, де головою ради міністрів на місце Маленкова став Булганін, з наслідком чистки маленковців, до яких належали, зокрема, Засядько і Козлов. Тим то й формула їх звільнення однакова з формулою самоусунення їхнього буйного шефа, теперішнього міністра електрики, на яке то становились його призначені для того, щоб по якомусь часі скинути як не в тартарари, то з урядової рахівниці. Таке наше припущення потверджує і совєтська преса, яка останнім часом алармус про неполадки на будові Куйбишевської електростанції.

Певна річ, на цьому справа не обмежиться. Борьба в Кремлі вступила в нову фазу, в якій концепція «колективного провладу», не є вже актуальною. Форма колективної диктатури, якою кілька сталінських наслідників провладу була прикрита, вже безповоротно зліз в історію. Про єдиноспівність цієї форми правління совєтська преса вже не згадує. Нинішні правителі, що з них жаден не є диктатором формату, авторитету і особистої сили Сталіна — прагнуть кожний стати другим Сталіном.

Ніхто не знає, в якій мірі скріпив свої позиції Хрущов для того, щоб вже наступити перед партією і населенням як абсолютний диктатор. Роль і значення Булганіна та Жукова обсерватори совєтських справ розцінюють по-різному. Говорять про можливість приходу «червоного Наполеона» з надірв червоної армії та про захоплення влади політично-поліційним апаратом. Однак при цьому випускають з уваги, що Міністерство Державної Безпеки (МГБ), після ліквідації Берії і створення при Раді Міністрів Комітету Державної Безпеки (КГБ), втратило свою колишню силу і перестало бути «державою в державі». А совєтська армія своєю структурою не подібна до жадної західно-європейської армії, а тим лаче армії часів Наполеона чи Миколи I, з яких зроджувалися імператори або революціонери.

В армії Совєтського Союзу, що складається, грубо кажучи, з трьох частин — власної армії, поліційно-технічної — неможлива в ширших масштабах змова, що привела б до державного перевороту. В ній кожний воєнний старшина, не кажучи вже про вище командування, перебувають під безпастним наглядом і контролем. І лише зовнішній поштовх, що порушив би до контролю і зламав дисципліну, міг би породити більший чи менший зародок, що, розростаючись, збройно виступив би проти режиму. А безпосередня участь військової сили в боротьбі претендентів на Сталінову спадщину, хоч і можлива, але це не була б акція проти-режимна, протибільшовицька. А вже й на другий день після смерті Сталіна, як відомо, Москва заповнилася танками й піхотою, але не для того, щоб валити режим, а лише для того, щоб не впав

(Закінчення на ст. 3-ій)

БЕНЕЛЮКС

Переступивши кордон між Францією та Бельгією, зразу відчуваєте себе в іншій «атмосфері». Франція бореться з своїми внутрішніми і зовнішніми труднощами, не має стабільного уряду, має хитаву в політиці, так що слово французького міністра в країні і в світі не має великого довіря. Франція відстала від своїх сусідів технічно та економічно: французькі товари не можуть успішно конкурувати з виробами інших європейських держав, і тому Франція накладає на чужі товари високі охоронні мита.

Бельгія, як і Голландія та Люксембург, стоять на вищих рівнях добробуту порівняно з Францією. Особливо цей добробут помітний в Бельгії. Нові будинки виростають по містах і селах (поправді, тут трудно пізнати, де кінець міста і де починається село), всюди видно новісінькі автомобілі найвибагливішої конструкції.

Бельгія має стабільний уряд. До минулого року тут була влада клерикальної партії, тепер державою править коаліція соціалістів і лібералів. Бельгія — двомовна країна: валлоні говорять французькою мовою, фламандці мають мову спільну з голландською. Перед першою світовою війною фламандці не мали рівноправності в Бельгії, боролися за свої університети, але пізніше Бельгія завела повну рівноправність між мовами, і всі бельгійці, незалежно від мови, почитують себе патріотами спільної батьківщини. Розвиток фламандців іде вперед дуже швидко, і деякі валлоні в Бельгії, що перевагу в Бельгії скоро матимуть фламандці.

Але не це турбує громадську думку і парламент Бельгії. Бельгійці — всієї партії — великі прихильники федеративної Європи. Теперішній міністер закордонних справ Бельгії П. А. Спаак є одночасно президентом Європейського Руху, тої міжнародної організації, яка планує створення з вільних країн Західної Європи союзу — господарського і політичного. Цей план зустрічає у своєму здійсненні великі труднощі, особливо в Німеччині та у Франції. Тому три держави — Бельгія, Нідерланди (Голландія) та Люксембург — Бенелюкс — рішили приступити до творення федерації, незалежно від того, як між собою договоряться великодержави.

Бельгійці стверджують успіхи співпраці трьох держав — БЕ-НЕ-ЛЮКС-у на полі господарському. Наприклад, з моменту скасування митного кордону між Бельгією та Голландією збільшився вивіз бельгійських товарів до Голландії (за рік 1954 на 4 мільярди бельг. франків). Це становить 21% усього експорту Бельгії. І бельгійці роблять з цього висновок: 10 з половиною мільйонів голландців купують у Бельгії більше товарів як 300 мільйонів мешканців усього американського континенту!

Заохочені цими успіхами, уряди країн Бенелюксу планують створення спільного торговельного представництва в мірі перебування під впливом наших націоналістичних організацій. Головним чином це мені було б потрібне, коли б довелось роззброювати в Дивізії німецьких командних склад. О. д-р І. Гриньох поїхав зо мною й дістало багато допоміг мені в моїх замірах, але також знаю, що впливав він на д-ра Ф. Арльта й генерала Вехтера в сенсі респектування моїх розпоряджень.

18 квітня я прибув до району розташування Дивізії через східний пас Альпів. Штаб мій на чолі з полк. А. Валійським прибув день чи два пізніше. Я затримався в Фельдмаркеті, де стояв 1-й запасний полк, а ним командував полк. Маркс, дуже аристократична людина. Уже там я довідався від перших стрічних старшин, як він та генерал В. Фрайтаг, командир дивізії, трактують наших воєнків. Зокрема прикро мені було побачити нашого старого босового полковника Б. Барвінського в уніформі сотника та в складі старшинської резервної сотні. З місяця я наказав полк. Барвінському накласти на нього національні повчальні відзнаки й приділяти його до Штабу Армії. Отож, я мав намір, можливо під впливом

тв в світі для всіх членів Бенелюксу.

Однак, план Бенелюксу не спинається на господарській ділянці. Мається на увазі створити Міжпарламентську Радю Бенелюксу, до якої входили б 21 посол від парламенту Бельгії, 21 — від парламенту Голландії і 7 — від парламенту Люксембургу. Ця Міжпарламентарна Рада висловлюватиме з відомлення трьох урядів Бенелюксу про спільні справи цих держав і даватиме свої поради. Оптимісти в Бельгії, Нідерландах і Люксембургу воліли б створення парламенту, спільного для трьох держав, з усіми компетенціями. Однак до цього ще довгий шлях. Відомо, що Бельгія і Голландія були колись одною державою і мали одну назву — Нідерланди, в мові французькій — Pays-Bas.

В добрій реформації і проти-реформації людські цих провинцій, що визнавала над собою владу Габсбургів, розділилася за релігійною ознакою. Мешканці теперішньої Бельгії лишалися при католицтві, а голландці стали в більшості кальвіністами. Фламандці, що говорять одною мовою з голландцями, почитують себе ближчими до валлонів, з їх французькою мовою, як до голландців.

В Голландії лишалися значна католицька меншість. З часом в Голландії настала повна рівноправність між Церквами. Але сліді доволі глибокої релігійної боротьби ще й досі помітні в житті цієї країни. Напр., одруження між католиками і кальвіністами в цій країні трапляються дуже рідко. Аджке питання, в якій вірі повинні бути виховані діти, мають для різновірних батьків і матері дуже велику вагу.

Відгуки релігійної боротьби відчужаються й досі в Голландії. Голландська католицька партія об'єднувала раніше людей різних напрямів, під прапором чистоти віри. Після другої світової війни вперше в історії Голландії значна частина католиків прилучилася до Партії Праці. В Партії Праці створено секцію католицьку і протестантську! Після цього Партія Праці мала великі успіхи в виборах до парламенту.

Країна Бенелюксу стала твердою за створення Європейської Армії і перші ратифікували проєкт такої Армії в своїх парламентах. До речі, проєкт Європейської Армії створений був «французами» (мін. Плевен). Але — іронія долі! — французький парламент відкинув проєкт Європейської Армії в 1954 році. Сподіваються, що французький парламент, не звачаючи на комуністичну опозицію, затвердить паризькі договори про створення німецької армії, як частини збройних сил НАТО. Мешканці Бенелюксу дуже непокоїться суєтством з могутнім совєтським блоком, «бо неозброєна Німеччина» — це значить, що совєтські панцерні дивізії можуть легко повстатися на кордонах Бенелюксу. Комуністична пропаганда, яка лаяє французів сильною «Німеччиною», в країнах Бенелюксу не має впливу.

Львів, Лювен, Брюссель, Гент, Брюгге — це міста Бельгії, в яких є університети. В Брюгге діє власне «Над-університет». Це — Європейська Колегія, на чолі з ректором проф. Бругмансом. Сюди приймають на студії тільки тих осіб, які з відзнакою закінчили інші університети. Ціль Європейської Колегії — підготувати діячів для майбутньої Європи, «об'єднаної» в свободі і мирі. Питався я проф. Бругманса про можливість приміщення українців у Європейській Колегії. Він поставився до цього прихильно. Отже, треба шукати відповідних кандидатів...

Viator

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співзасновниками 15-ти мільйонного майна організації!

перших вражень, усунути полк. Маркса, але далі був вирішений раніше побачити ген. Фрайтага, якого мав також намір замінити на становищі Командира Дивізії нашим бо-йовим старим воєнком-генералом М. Кратом, що належав до моєї Штаб-Квартири. Приїхав зі мною рівно ж в характері зв'язковий до німецького командування і дорадників генерал Вехтер і д-р Арльт.

II. Шандрук

ЦЕ БУЛО ТАК!

(Про мою розмову з генералом Власовим, про Український Національний Комітет та про 1-шу Українську Дивізію)

(4)

Коли 12. III. я побачився з д-ром Ф. Арлтом, то на його радісне повідомлення, що УНКМітет під моєю головуванням висланий німецьким урядом, я відповів, «zu spät!», хоч існували й реальні завдання, що їх це можна було виконувати й для яких виставило й був створений Комітет — перш за все йшло про можливість рятівання українців перед більшовицями, бо ж наших людей можна було б за повідненням УНКМітету перекидати на захід, та про рятівання 1-ї Української Дивізії, що, анаслідком капітуляції Німеччини, могла бути захоплена більшовицями: про дивізію найбільше дбав проф. д-р Кубішович. Д-рові Ф. Арльту я сказав, що визнаю, але през УНКМітету, як даб української національної організації (при чому я не сказав де Конференція аудруєкlich ан-

надавав Комітетові значення якогось уряду), мусять наступити лише з боку Міністерства Закордонних Справ, на нікі інші визнання я не погоджусь. Так і сталося — 15. III. Мене запросив до міністерства державний секретар — Штеггарт (у мене записано Steengardt) й відчитав мені диспозицію слідуючого змісту:

Herr General, Um in der entscheidenden Phase des Krieges gegen den Bolshevismus und fuer eine gerechte Voelkerordnung Europas alle antibolshevistischen nationalen Kraefte voll zur Auswirkung kommen zu lassen, erkenne ich fuer die Deutsche Reichsregierung den von Ihnen

Ich bestaetige:

1) Dass das Ukrainische Nationalkomitee als der alleinige Vertreter des ukrainischen Volkes von der Deutschen Reichsregierung anerkannt ist.

2) Dass das Nationalkomitee das Recht hat seine Auffassung ueber die Zukunft der Ukraine zu vertreten und in Erklarungen und Manifesten zum Ausdruck zu bringen.

Bei der endgueltigen Klärung der Frage wie die in der deutschen Wehrmacht kampffenden Ukrainer zusammengefasst werden sollen, werde ich daufuer eintreten, dass die ukrainischen Verbaende in ihrer Gesamtheit die ukrainische Befreiungsarmee bilden.

На ці урочистості було знов 12 німців з ОКВ з різних міністерств, а я був тринадцятий, бо на мою пропозицію іти зо мною ніхто з членів комітету не погодився. В часі читання декларації я собі знов подумав, «zu spät!». Мають і самі німці не інакше думали, бо де ж була та сила, що могла їх рятувати? — хіба ж не УНКМітет, або всі такі комітети, разом? Очевидно вони пішли на уступки генералові Вехтерові та д-рові Ф. Арльту, які лише у цей спосіб уявляли собі можли-

вість рятівання української інтелігенції та воєнків. І коли це з'являлося, що це не дійшло до дій, тоді видно не лише чисті інтенції зазначених двох осіб, але й силу їхнього впливу в німецькій внутрішній структурі. Зрештою, коли ми верталися з міністерства, я про це без вагання сказав д-рові Ф. Арльту, як теж нагадав йому, що більшовики вже під Києвом — 60 км. на схід від Берліну.

Здається, що того самого дня генерал фон Коестрінг, — головний командир усіх добровольчих формаций, що вже існували, запросив мене до себе на вечерю. Був це дуже милий старший пан, що теж, без сумніву, належав до опонентів Гітлера. Вечеря проходила в дуже милій атмосфері, як би не те, що на ній був, очевидно в ролі обсерватора, полк. Крегер. Адьютантом ген. Коестрінга був кавалерист, як і я сам генерал (з російської армії), ген. Герват, людина безпечною надраддя, очевидно з кругів д-ра Ф. Арльта. З ним я пізніше зустрінувся, як з

Володимир Безумно.

НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ В СОВЕТСЬКОМУ СОЮЗІ

На цю тему написав професор Роман Смаль-Стоцький капітальний твір під назвою "The Nationality Problem of the Soviet Union and Russian Communist Imperialism" у 1952. Тому, цей твір у українській пресі не звернувся на себе уваги, яка йому належить, тим більше писати йому місце в світовій літературі на цю тему. Ми переконані, що названий твір належить вийти в світ, тому, що досі дискутували про справу на підставі російських, чи там російських теорій, що насвітлювали її тенденційно, з ринковою шкодою для національностей у СРСР.

Оце предстання: сорочкати мільйонів нації, дебо українців, забрав собі на підставі довголітньої студії (ми скажемо, що більшість частини свого життя) зображує становище національностей в СРСР, Образ, що його дав проф. Стоцький, заслуговує на увагу не тільки українців, але також інших національностей, зокрема їхніх учених, дипломатів та політиків.

Проф. Р. Смаль-Стоцький у своєму комуністичному світогляді, в цьому ж таки підставі, ч. 2, з січня 1944, який писав, "Ленінізм є найвищою формою російського патріотизму". Ленін це російський націоналіст, як його назвала його дружина, Крупська (цит. на ст. 53). Він передусім був максималіст у відношенні до національностей СРСР. Про нього вимовлено багато легенд, в які поірили навіть високосвічені українці, як наприклад Скрипник.

Спостереження провідної ідеї мало місце передусім за Сталіна. Він винищував неросійські народи, при чому деякі зовсім знищили, а інші загрожено в самому існуванні. Він колись нагадував жидом, що це вони в більшості творили партію меншевістів. Сталін, як грузин, удержався при владі потурбуючи, а то й експлуатуючи російський шовінізм. За Сталіна відігравали значну роль два грузини, а саме безпосередньо Берін і, мабуть, тільки посередньо, як теоретик, проф. Марр. Цей останній висував на чолі мови російську мову, а інші мови бажав усувати ступенем через їхнє змішання з російською мовою, через т. зв. гібридизацію. Російська Академія Наук назвала теорію Марра єдиною і обов'язковою в СРСР, ч. 1949.

Сталін відірвався від теорії Марра, в історичний літ по смерті її автора, бо аж р. 1950,

коли ця теорія почала його компрометувати в очах нового союзна, а саме Хін. На місце цієї теорії для інших народів теорії, Сталін почав наголошувати двоїстість, або обо-в'язковість російської мови у всіх ділянках життя. Російську мову проголошено мовою більшови́зму, мовою пролетаріату, а навіть мовою учених цілого світу.

Проф. Р. С. Стоцький пояснює багато уваги теорії Марра і з'ясування положення народів, що їх теорія Марра віддала на поталу російському шовінізму. Досі в історії людства про-свічував ідеал розвою індивідуальності і національності до найвищої міри їхніх притаманних рис. Сталін, із своїми соратниками, придумав шовінізм. Як ідеал він поставив одну союзову націю, з однією світовою мовою, а саме російською. От як це циста приготування він для цілого людства. Для всіх неросійців мав він про-кляте слово: коли в тебе мо-ги не такі, як у вибраного на-роду, то оброби їх, коли пальці задіють, то зовсім відтяти. І це називається найпрогресивнішою культурою світу.

Жертвою Сталіна впа-ла також Америка! П. Школі, прес-а, і навіть уряд. Цю справу обо-в'язує проф. Р. Смаль-Стоцький і в цьому неабияку го-рому заслуга. Сподіємось, що твір Стоцького відкриє очі не-одному американцеві на дійсний стан справ. Автор звертає ува-гу на важке положення учених скитальців, неросійців, що ім, за-дому московським впливом, тяжко підійти працю по зна-в. Український науковий світ повинен відзначити оброну їх-ньої праці проф. Р. Смаль-Стоцьким.

Проф. Стоцький долучив до твору копії документів, як за-клики сен. Невленда до аме-риканського уряду осунути по-сольство в столиці України, за-клики конгресмена Керстена про-финансову допомогу для пере-селинців народів у боротьбі з більшови́змом і інш.

Під кінець скажемо, що ніхто як із старої іміграції, так із но-вої не наситився так уміло укра-їнсько-російського питання, як це зробив проф. Р. С. Стоцький. Англіійська мова твору дає мо-жливість творити знайти читача на цілому світовому глобі.

Твір я читав з цікавістю, не-вже цікаву повість. Але чи не-добре було б видати твір у ко-жодій, в дешевій виданні, як-их багато в Америці, а які без-перечно виповнюють не раз ці-лу культурну місію. Твір Стоць-кого досягає до п'ятдесяти сторі-

3 ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Нью Йорк, Н. Й.

З'їзд Українських Кооператорів.

З нагоди 50-літнього роковини о-сучування Ревізійного Союзу Українських Кооператорів у Львові відбувся тут З'їзд Укра-їнських Кооператорів в дні 25 грудня 1954. Цей З'їзд відбувся в домі Української Федеральної Кредитової Кооперативи "Само-поміч" в Нью Йорку, набутого нею в тому році. В З'їзді взяло участь 65 осіб, кооперативних діячів, що працювали в Крас-них Кооперативних Центрах, як Ревізійний Союз Українських Кооператив, Масловоз у Льво-ві, в окружних чи повітових ко-оперативних установах та в зо-нних кооперативах. На З'їзді прибули представники коопера-тивних організацій з Філадель-фії, Шікаго, Ньюарку та 6, ко-оператори з багатьох інших мі-сцевостей. В З'їзді взяла участь п-ні Ірина Павлюковська, дру-жина довічного Президента Ревізійного Союзу Українських Кооператив, бл. п. сенатора інж. Ю. Павлюковського, і нава до-голіття суспільна діячка.

З'їзд відбувся серед дуже свя-тотного настрою і мав дуже ді-ловий характер. Він складався з 2 частин, ділової та святої. Ним проводив п. Іван Шепаро-вич, а в склад Президії входили п-ні І. Павлюковська, д-р П. Шахнович, І. Поритко, В. Шахнович, Д. Кузьмиченко і Д. Захарченко.

В першій частині З'їзду інж. Р. Раковський виступив дуже цінним рефератом на тему: "Мо-жливості організації української кооперативи на території ЗДА". В цьому рефераті він вказав на всі можливості, що їх можна ви-користати при організації укра-їнських кооператив на тери-ті ЗДА в тих осередках, де є місця для більшого згуртування на-ших родичів.

По рефераті виникла дискусія, в якій забравало голос багато коопе-ративних діячів. Коли б во-го видано значимим друком, то він зайняв би більше ніж тисячу сторінок. Думано також, що потрібне скорочення україн-ської видання твору.

Проф. Лев Добрянський при-чинив морально до видання названого твору, дякуючи ре-челі вступу, славлячи автора як видатного ученого.

Твір проф. Романа Смаль-Стоцького справді вишкочив. Він виходить у світову літерату-ру як один з нечисленних, що експонують правдиве обличчя росій-ського комунізму. Питання Укра-їни в ньому, поставлене в рямці міжнародних проблем, заступлено надзвичайно.

Твір заслуговує на якнайбільше поширення.

торів, подаючи дані про доте-перішню працю кооперативних установ в Шікаго, Філадельфії, Ньюарку, або вказуючи на мо-жливості розгортання коопера-тивної діяльності в осередках згуртування української іміграції.

Пополудні відбулася друга частина З'їзду. На початку вшановано мовчанико і аста-ванням з місць пам'яті тих у-країнських кооператорів, що від-ійшли від нас, чи то в наслідок смерті, чи з рук москво-вських катів, як бл. п. Костя Ле-виський, Юлія Павлюковська, Остап Луцький, Юлія Шепаро-вич, Денис Корнієв, Степан Кузник, Зенон Пеленський, Іван Філіпович, Євген Хралівський, Михайло Корнієвський, Карло і Остап Коберські, Орест Радло-вський, Лев Кульчицький, Ларія Охонько, Михайло Вігнський, Дмитро Квасніця, Африкан Хруці та багато інших, як і вшановано вшанованих органі-зацій кооперативних організа-цій, як бл. п. Івана Влажника, Ольги Вахича і Неоніла Се-лезіна.

Відтак інж. Іван Гурник висту-пав гарно опрацьований ре-ферат на тему: "Роль Ревізій-ного Союзу Українських Коопе-ратив в розбудові господарсь-кого життя на західно-україн-ських землях". В ньому він по-дає історію розвитку україн-ської кооперативи в Галичині, Бу-ковині і Карпатській Україні, повстання і розвиток Ревізійно-го Союзу та величезний його вплив як і вплив всієї україн-ської кооперативи не тільки на розбудову господарського жи-ття, але й на поліпшення добро-буту широких мас нашого на-роду, піднесення культурного рівня, національного освідом-лення та політичного зрілості нашого селянства і робітництва на західно-українських землях, не зважаючи на величезні переш-коди та переслідування з бо-ку польської влади.

Потім п. Ірина Гладка висту-пала рефератом: "Спомини про кооперативні Кооператори". В ньому прекрасно малювала поста-ті членів Кооперативних Ді-ячів, зокрема бл. п. Ю. Павлі-ковського, Остапа Луцького, І. Кузника, а також і працю, яку вони з великою посвятою вкла-дали в розбудову української кооперативи, а про трагічний від-хід від нас деякого з них.

По рефератах З'їзд одностай-но прийняв і ухвалив опрацьо-вану Резолюційною Комісією таку резолюцію:

"З'їзд Українських Коопе-ратив, з нагоди 50-ти років існу-вання Ревізійного Союзу Укра-їнських Кооператив у Льво-ві, що відбувся в дні 25 грудня 1954 в Нью Йорку, відзначає величезне значення Української Кооперативи під проводом Р.С.У.К. для економічного і націо-нального розвитку Українсь-кого Народу на Західно-Україн-ських землях.

З'їзд закликає кооператорів про-дажувати працю на території ЗДА та підготувати кадри і дій-сних кооператорів для май-бутньої праці на Західно-Україн-ських землях. З'їзд стверджує і вітає успіхи існуючих на тери-ті Америки українських коопе-ратив. З'їзд стверджує, що є можливість і необхідність по-треба організувати різного ви-ду українських кооператив на території ЗДА та закликає укра-їнських кооператорів взяти активну участь в цій праці, а саме: 1. організувати гуртки кооператорів у всіх більших на-ших громадах і поселеннях ді-ячів і існуючих, 2. уповно-важити Товариство Українських Кооперативів в Нью Йорку створити Комісію для планування і координування кооперативної праці на території ЗДА, як також підготувати грунт до створення Кооперативного Центру.

З'їзд ухвалив за потрібне, щоб при Українському Конгресовому Комітеті діяла Госпо-дарська Рада і займалася до-голіття співпрацювати з нею". По ухваленні резолюції З'їзд закінчив свої офіційні наради. Потім відбулася спільна вечера в кімнатах Товариства "Само-поміч", що серед веселої і при-ємної гуртки протягнулася до пізнього вечора.

Іж. І. Гурник.

Святочні сходинок УЗХ.

Рік річницю Українських Золотих Хрестів вшановано пам'ят'ю українських жінок героїнь, чи то на більшій скалі спільно з іншими жіночими організаціями, чи тільки скромними святочни-ми сходишками для свого член-ства, як це сталося цього року. Замість с. щоб не забувати на-ших Героїнь, вчистилися в їх-ньому прикладі.

І так у неділю 20-го лютого відвіду УЗХ ч. 1 у Нью Йорку відбув це свято в домі ОДВУ в присутності свого членства та гостей. Святочні сходинок від-ірила голова УЗХ ч. 1 п. Іван Ді-яч Вольдун та попросила при-сутніх вставити з місць та мовчанико віддати шану жи-ночим героїням, що зложили своє життя на вистарі Ватніщини. Служило декламация "Герої-ні", виконана паніною Лідією Кларк. По тому реферат д-р Галини Лашенко, який був ори-гінальним і дуже цікавим, бо д-р Г. Лашенко поставила собі за ціль згадати про тих жінок, що їх ніколи не загубиться, а які були героїнями свого на-роду й залишили слід в напій твору, що не загубиться. Ре-ферат про всім відомих героїнь, як Ольгу Васару, Олену Телігу і інших, а присвятив свій рефе-рат жінкам-героїням із перед-історичних часів та з кінчиків і козацької доби. Реферат був надзвичайно цікавий і ори-гінальний. Далше молоденка Тана Радія відіграла на піані-но Бетовена "Місячна Соната". Служило друга декламация "Терор" виконана пані-ною Веронікою Ламідею.

На закінчення була маленька іменізація: "Діти моляться при могилах", а який задала участь наші найменші і яка по-лишила глибоке враження. По-проханням, рушниками і тер-в'ям винком, кляти діти: Ю-рчик Радія, Алла Вольдун, Ю-рчик і Просла Карпінська і І-гор Різник. Ада різним і чистим голосом пригадали останні сло-ва Ольги Васари: "За наші сльози, кров, руйну — верни нам Боже Україну!", а по тому діти відігравали чудливо "Боже Великий". Свято закінчено укра-їнським гимном.

За доходу святочних сходинок УЗХ призначили дату доповіді п. Горьчичевському в Нью Йор-ку, а лічницю його очей, а решту на допоміжні цілі УЗХ.

Прес-реф. УЗХ ч. 1.

Міннеаполіс, Мінн.

Протестаційне Віче.

У неділю, 6 лютого, з ініці-ативи місцевої філії ДОБРУС-у в приміщенні "Лейбор Темпл" від-булося Протестаційне Віче з приводу вивозу української мо-лоді до Казахстану та Сибіру для "освоєння" нових земель. Доповідачем був гість з Кана-ди, доповідач друга декламация "Терор" виконана пані-ною Веронікою Ламідею.

На закінчення була маленька іменізація: "Діти моляться при могилах", а який задала участь наші найменші і яка по-лишила глибоке враження. По-проханням, рушниками і тер-в'ям винком, кляти діти: Ю-рчик Радія, Алла Вольдун, Ю-рчик і Просла Карпінська і І-гор Різник. Ада різним і чистим голосом пригадали останні сло-ва Ольги Васари: "За наші сльози, кров, руйну — верни нам Боже Україну!", а по тому діти відігравали чудливо "Боже Великий". Свято закінчено укра-їнським гимном.

За доходу святочних сходинок УЗХ призначили дату доповіді п. Горьчичевському в Нью Йор-ку, а лічницю його очей, а решту на допоміжні цілі УЗХ.

Прес-реф. УЗХ ч. 1.

Міннеаполіс, Мінн.

Протестаційне Віче.

У неділю, 6 лютого, з ініці-ативи місцевої філії ДОБРУС-у в приміщенні "Лейбор Темпл" від-булося Протестаційне Віче з приводу вивозу української мо-лоді до Казахстану та Сибіру для "освоєння" нових земель. Доповідачем був гість з Кана-ди, доповідач друга декламация "Терор" виконана пані-ною Веронікою Ламідею.

На закінчення була маленька іменізація: "Діти моляться при могилах", а який задала участь наші найменші і яка по-лишила глибоке враження. По-проханням, рушниками і тер-в'ям винком, кляти діти: Ю-рчик Радія, Алла Вольдун, Ю-рчик і Просла Карпінська і І-гор Різник. Ада різним і чистим голосом пригадали останні сло-ва Ольги Васари: "За наші сльози, кров, руйну — верни нам Боже Україну!", а по тому діти відігравали чудливо "Боже Великий". Свято закінчено укра-їнським гимном.

За доходу святочних сходинок УЗХ призначили дату доповіді п. Горьчичевському в Нью Йор-ку, а лічницю його очей, а решту на допоміжні цілі УЗХ.

Прес-реф. УЗХ ч. 1.

Міннеаполіс, Мінн.

Протестаційне Віче.

У неділю, 6 лютого, з ініці-ативи місцевої філії ДОБРУС-у в приміщенні "Лейбор Темпл" від-булося Протестаційне Віче з приводу вивозу української мо-лоді до Казахстану та Сибіру для "освоєння" нових земель. Доповідачем був гість з Кана-ди, доповідач друга декламация "Терор" виконана пані-ною Веронікою Ламідею.

На закінчення була маленька іменізація: "Діти моляться при могилах", а який задала участь наші найменші і яка по-лишила глибоке враження. По-проханням, рушниками і тер-в'ям винком, кляти діти: Ю-рчик Радія, Алла Вольдун, Ю-рчик і Просла Карпінська і І-гор Різник. Ада різним і чистим голосом пригадали останні сло-ва Ольги Васари: "За наші сльози, кров, руйну — верни нам Боже Україну!", а по тому діти відігравали чудливо "Боже Великий". Свято закінчено укра-їнським гимном.

За доходу святочних сходинок УЗХ призначили дату доповіді п. Горьчичевському в Нью Йор-ку, а лічницю його очей, а решту на допоміжні цілі УЗХ.

Прес-реф. УЗХ ч. 1.

Міннеаполіс, Мінн.

Протестаційне Віче.

У неділю, 6 лютого, з ініці-ативи місцевої філії ДОБРУС-у в приміщенні "Лейбор Темпл" від-булося Протестаційне Віче з приводу вивозу української мо-лоді до Казахстану та Сибіру для "освоєння" нових земель. Доповідачем був гість з Кана-ди, доповідач друга декламация "Терор" виконана пані-ною Веронікою Ламідею.

На закінчення була маленька іменізація: "Діти моляться при могилах", а який задала участь наші найменші і яка по-лишила глибоке враження. По-проханням, рушниками і тер-в'ям винком, кляти діти: Ю-рчик Радія, Алла Вольдун, Ю-рчик і Просла Карпінська і І-гор Різник. Ада різним і чистим голосом пригадали останні сло-ва Ольги Васари: "За наші сльози, кров, руйну — верни нам Боже Україну!", а по тому діти відігравали чудливо "Боже Великий". Свято закінчено укра-їнським гимном.

Північного Кавказу — головних с.с. районів Союзу. Але, як по-казав досвід 2. світової війни, ця південна база може бути до-ступною і негайною у на-падку війни. Отже постає но-вий проєкт створення вели-кого промислово-технічного та сільсько-господарського району далеко від кордонів, за Уралом. Це, власне, є повторення в шир-шому маштабі старого проєкту 1928-33 р. організації радгоспів в Сибіру, який потерпів фіска-лю. За новим проєктом має бути о-своєно 14 мільйонів гектарів зе-млі (тепер ця площа поширена до 30 мільйонів). Згідно з останнім наказом уряду, для цього по-трібно 99,000 студентів с.с. шкіл. Впадає в око, що, як подас со-вєтська преса, головні контин-генти "освоєвачів" набиратиме-ся з перенаселених частин Со-юзу (як напр. центр. Росія), а переважно з територій Зах. У-країни, Волині, України, Куба-ні та Вілорусії, де являється пере-населення немає. Цей процес тривав вже півтора року. Хо-ч вербування відбувається нібито за "добровільним" принципом, але всім, хто жив під Совєтами, дуже добре відомо, яка це "до-бровільність" (адже "добровіль-но" була і підписка на пози-цію — а спробуй не підписа-тися!). Тенденція червоної Мос-кви дуже ясна: очистити південь (а в півдні України є величезні на-родно-національно-свободні елементи. Іншими словами — це є продовження того процесу де-націоналізації і знищення нації, який в минулому знайшов своє вираження в створенні штучно-го голоду на Україні в 1933 р. Винищували могила та масові арешти серед української інтелігенції в 30-х рр.

Обов'язком нашої еміграції є тримати зв'язок з поневоленою Ватніщиною. Вище наведених фактів не можна замовчувати. Українська еміграція мусить правильно інформувати Вільний Світ про події, які відбувають-ся в Рідному Краю і перед від-повідними чинниками заманіфе-стувати свій протест проти під-ступних методів Червоної Мос-кви, яких вона уживає для о-чищення України від українців. В другій частині своєї доповіді д-р П. Підгайний висвітлює роботу, яку провадить СУЖЕРО в га-лузі інформації Вільного Світу про злочини Червоної Москви: видання англійською мовою "Білої Книжки", "Островів Смер-ті" та ін. літератури. Але цього ще не досить. Цю роботу по-трібно продовжувати і поглиб-лювати. Дружеско слово — це найсильніший зброя в нашо-му розпорядженні. Нам треба ви-дати багато більше книжок, які б об'єктивно показали Укра-їну в минулому і сучасному, під-били і червоним російським о-купантам. Вже підготовлено до друку ряд книжок англ. мовою, які потрібно як можна швидше пустити в широкий світ. До їх числа належать:

1) "Біла Книга" т. II (про го-лод на Україні). В ньому виши-рено 300 оригінальних доку-ментів і браця покійного проф. Дубинця.

2) Листо Воряка. Розвідка про Г. Орлика.

3) Гужичкий. Чорне Озеро.

4) Т. Осмачка. Плінь до до-ру.

Але, щоб видати ці книжки, потрібні великі фонди. П. Під-гайний закликає Віче прийти з допомогою і сформувати ще-рпу на цю добре діло.

Промовці, які виступали пі-сля доповіді (голова Добру-с'у п. С. Софія, ген. К. Смо-вський, п. о. А. Кіст, артист О. Мартиненко та ін.) висловили свою солідарність з основними тезами доповіді, приєднали свій голос до протесту проти політи-ки винищення українців Москви і підкреслили кожен потріб-ний видання значущої літерату-ри. Велі вони підтримали за-лик п. Підгайного щодо створення видавничого фонду, за-декларували значні суми і за-кликали до цього всіх присут-ніх. Тут мусимо сказати, що на-ша, порівняно з іншими мі-стами Америки, невелика укр-аїнська громада усвідомила всю важ-ливість започаткованої акції і ширі прийшла з допомогою. Сума зголошень досягла двох тисяч доларів, з них частина поступила готівкою (дев'ять зголошень було по 100 доларів). Зокрема треба відмітити жертвенність нашого мінеаполь-ського духовенства, яке майже стовідсотково прибуло на це Ві-че і задекларувало поважні су-ми.

На закінчення заступник го-лови Мінеапольської філії Доб-русу п. І. Ганін прочитав резо-люцію протесту, яку збори од-ногласно прийняли. Ця резо-люція має бути надіслана до Об'єднання Націй та до Конгресу у Вашингтоні. Закінчено Ві-че співом Національного Гімну. Присутніх було біля 150 осіб.

О. Ф.

Юліана Павчака 16-ий раз вибрано на голову

Українського Народного Дому

Бруклін, Н. Й. — Тижне-вик "Грінгойт Віклі Стар" по-повідомляє, що Загальні Збо-ри вибрани на голову Укра-їнського Народного Дому в Брукліні при Гренд Стріт від-омого українського грома-дянського діяча і активного члена УНС — Юліана Пав-чака. Уряд голови цієї уста-нови займає п. Юліана Пав-чак впродовж 15-ох років, а тепер його знову перевибрано на це становище. Українсь-кий Народний Дім в Бруклі-ні — це поважна організація, яка об'єднує українців із Грін-гойту і Вільямсбургу для різнообразної діяльності. На місто голову вибрано Теодора Глухого, Вільяма Чупу — на фінансового секретаря, Віль-яма Квасія — на рекордово-

го секретаря, а Петра Пелеха — на касира. До Ради Дора-дників вибрані такі особи: Те-одор Кузьмів, Микола Пше-ничий, Катерина Баран, Ми-хайло Багаль, Михайло Дя-чишин, Едвард Бартошевич, Микола Куника, Теодор Бара-бан, Степан Мідяний, Вільям Трок, Носиф Врубель і Дж. Сокол.

Юліана Павчака 16-ий раз вибрано на голову

Українського Народного Дому

Бруклін, Н. Й. — Тижне-вик "Грінгойт Віклі Стар" по-повідомляє, що Загальні Збо-ри вибрани на голову Укра-їнського Народного Дому в Брукліні при Гренд Стріт від-омого українського грома-дянського діяча і активного члена УНС — Юліана Пав-чака. Уряд голови цієї уста-нови займає п. Юліана Пав-чак впродовж 15-ох років, а тепер його знову перевибрано на це становище. Українсь-кий Народний Дім в Бруклі-ні — це поважна організація, яка об'єднує українців із Грін-гойту і Вільямсбургу для різнообразної діяльності. На місто голову вибрано Теодора Глухого, Вільяма Чупу — на фінансового секретаря, Віль-яма Квасія — на рекордово-

го секретаря, а Петра Пелеха — на касира. До Ради Дора-дників вибрані такі особи: Те-одор Кузьмів, Микола Пше-ничий, Катерина Баран, Ми-хайло Багаль, Михайло Дя-чишин, Едвард Бартошевич, Микола Куника, Теодор Бара-бан, Степан Мідяний, Вільям Трок, Носиф Врубель і Дж. Сокол.

Юліана Павчака 16-ий раз вибрано на голову

Українського Народного Дому

Бруклін, Н. Й. — Тижне-вик "Грінгойт Віклі Стар" по-повідомляє, що Загальні Збо-ри вибрани на голову Укра-їнського Народного Дому в Брукліні при Гренд Стріт від-омого українського грома-дянського діяча і активного члена УНС — Юліана Пав-чака. Уряд голови цієї уста-нови займає п. Юліана Пав-чак впродовж 15-ох років, а тепер його знову перевибрано на це становище. Українсь-кий Народний Дім в Бруклі-ні — це поважна організація, яка об'єднує українців із Грін-гойту і Вільямсбургу для різнообразної діяльності. На місто голову вибрано Теодора Глухого, Вільяма Чупу — на фінансового секретаря, Віль-яма Квасія — на рекордово-

го секретаря, а Петра Пелеха — на касира. До Ради Дора-дників вибрані такі особи: Те-одор Кузьмів, Микола Пше-ничий, Катерина Баран, Ми-хайло Багаль, Михайло Дя-чишин, Едвард Бартошевич, Микола Куника, Теодор Бара-бан, Степан Мідяний, Вільям Трок, Носиф Врубель і Дж. Сокол.

Юліана Павчака 16-ий раз вибрано на голову

Українського Народного Дому

Бруклін, Н. Й. — Тижне-вик "Грінгойт Віклі Стар" по-повідомляє, що Загальні Збо-ри вибрани на голову Укра-їнського Народного Дому в Брукліні при Гренд Стріт від-омого українського грома-дянського діяча і активного члена УНС — Юліана Пав-чака. Уряд голови цієї уста-нови займає п. Юліана Пав-чак впродовж 15-ох років, а тепер його знову перевибрано на це становище. Українсь-кий Народний Дім в Бруклі-ні — це поважна організація, яка об'єднує українців із Грін-гойту і Вільямсбургу для різнообразної діяльності. На місто голову вибрано Теодора Глухого, Вільяма Чупу — на фінансового секретаря, Віль-яма Квасія — на рекордово-

го секретаря, а Петра Пелеха — на касира. До Ради Дора-дників вибрані такі особи: Те-одор Кузьмів, Микола Пше-ничий, Катерина Баран, Ми-хайло Багаль, Михайло Дя-чишин, Едвард Бартошевич, Микола Куника, Теодор Бара-бан, Степан Мідяний, Вільям Трок, Носиф Врубель і Дж. Сокол.

Юліана Павчака 16-ий раз вибрано на голову

Українського Народного Дому

